

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بازی و اسباب بازی

این کتاب بر اساس سرفصل‌های مصوب معاونت آموزشی جهاد دانشگاهی تدوین شده و در شورای نشر منابع آموزشی مورد تایید قرار گرفته است و به عنوان منبع آموزشی دوره بازی و اسباب‌بازی استفاده می‌گردد.

پیشگفتار

با نگاهی گذرا به سیر تحول و تطور دانش بشری، جایگاه و نقش آموزش در توسعه منابع انسانی انکار ناپذیر می‌نماید. از دیگر سو، هم‌سنگ با رشد شتابان علم و فناوری در جهان کنونی، نه تنها از ارزش و اهمیت آموزش کاسته نشده، بلکه بر تنوع، گستردگی و اثربخشی روش‌های آموزشی در تمامی سطوح، حوزه‌ها و تخصص‌ها افزوده شده و هر روز همگام با نیازهای روزآمد و فزاینده جوامع گسترش می‌یابد.

همچنین منابع آموزشی و کمک آموزشی استاندارد، در مستندسازی و ترویج دانش و اثربخشی فرایند آموزش، جایگاه و نقش بارز داشته و دارد. از این رو **جهاد دانشگاهی** به عنوان یکی از نهادهای پیشگام و ارائه دهنده دانش در سطوح مختلف در سراسر کشور، با تکیه بر بیش از سه دهه تجربه ارزشمند، به‌روز رسانی و یکساز سازی منابع آموزشی و ارتقای استانداردهای آموزشی را در دستور کار قرار داده است. بدین منظور معاونت آموزشی جهاد دانشگاهی با هدف «تسهیل و تسریع فرایند به‌روز رسانی و ارتقای کیفی منابع، انطباق محتوای دوره‌ها با نیازهای مصوب و ایجاد مرجعیت تخصصی در نشر منابع» اقدام به تشکیل شورای تخصصی نشر منابع آموزشی نموده است.

اثر پیش‌رو یکی از عناوین منابع آموزشی مصوب و مورد تأیید شورای مورد اشاره است که با هدف فوق و توسط یکی از مدرسان جهاد دانشگاهی واحد تهران، سرکار خانم مریم میرزایی ارائه شده و امید است برای مخاطبان و فراگیران محترم این دوره آموزشی مفید واقع گردد.

بدیهی است ارائه نظرات و پیشنهادات اصلاحی مخاطبان محترم، فراگیران، مدرسان و صاحب‌نظران، می‌تواند ما را در استمرار این راه یاری نموده و بر اثربخشی این منابع بیفزاید.

معاونت آموزشی جهاد دانشگاهی

اداره کل برنامه‌ریزی و توسعه آموزش

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: تعاریف بازی و کلیات	۱۳
اهداف	۱۳
۱-۱- مقدمه	۱۵
۱-۲- تعریف بازی	۱۵
۱-۳- تفاوت بازی و کار	۱۶
۱-۴- عوامل مؤثر در بازی	۱۷
۱-۴-۱- تأثیر جنسیت، در بازی	۱۷
۱-۴-۲- تأثیر هوش	۱۸
۱-۴-۳- تأثیر سن	۱۹
۱-۴-۴- تأثیر محیط	۱۹
۱-۵- ارزش‌های بازی	۲۰
۱-۵-۱- ارزش جسمانی	۲۱
۱-۵-۲- ارزش شناختی	۲۲
۱-۵-۳- ارزش اجتماعی	۲۳
۱-۵-۴- تأثیر بازی در رشد شخصیت کودک	۲۴
۱-۵-۵- ارزش آموزشی و تربیتی بازی	۲۵
۱-۵-۶- ارزش درمانی	۲۶
۱-۵-۷- تأثیر بازی در خلاقیت	۲۷
۱-۶- نظریه‌های مربوط به بازی	۲۹
۱-۶-۱- نظریه انرژی مازاد	۳۰
۱-۶-۲- نظریه استراحت و رفع خستگی (تنش‌زدایی)	۳۰
۱-۶-۳- نظریه تمرین برای بزرگسالی	۳۱
۱-۶-۴- نظریه تکرار فعالیتهای اجدادی (بازپیدایی)	۳۱
۱-۶-۵- نظریه تخلیه یا بازی به عنوان عقده‌گشایی یا تصفیه عواطف	۳۲

۳۲	۱-۶-۶- نظریه روان تحلیلیگری (زیگموند فروید، آنا فروید، اریک اریکسون)
۳۳	۱-۶-۷- نظریه شناختی-رشدی (جروم برونر، ژان پیاژه)
۳۴	۱-۶-۸- دیدگاه دکرولی درباره بازی
۳۴	۱-۶-۹- دیدگاه فروبل درباره بازی
۳۴	۱-۶-۱۰- دیدگاه مونته سوری درباره بازی
۳۵	۱-۶-۱۱- دیدگاه ویگوتسکی درباره بازی
۳۷	۱-۷- خلاصه فصل اول
۳۸	۱-۸- سؤالات مربوط به فصل اول
۳۹	فصل دوم: مراحل رشد شناختی کودکان و اسباب بازی های متناسب با نیازهای کودکان
۳۹	۱-۱- اهداف
۴۱	۱-۱- مقدمه
۴۱	۲-۲- مراحل رشد شناختی کودکان
۴۲	۲-۲-۱- مرحله نسی - حرکتی (تولد تا دو سالگی)
۴۲	۲-۲-۱-۱- اشکال بازی های چرخشی نخستین (یک تا چهار ماهگی)
۴۳	۲-۲-۱-۲- واکنش چرخشی ثانوی (چهار تا هشت ماهگی)
۴۳	۲-۲-۱-۳- واکنش چرخشی سو (هشت تا ۱۲ ماهگی)
۴۵	۲-۲-۲- مرحله پیش عملیاتی (دو تا هفت سالگی)
۴۵	۲-۲-۳- مرحله عملیات عینی (هفت تا ۱۱ سالگی)
۴۵	۲-۲-۴- مرحله صوری یا انتزاعی (۱۱ سال به بالا)
۴۶	۲-۳- اسباب بازیهای مناسب سنین مختلف
۴۶	۲-۳-۱- تولد تا چهار ماهگی
۴۶	۲-۳-۲- چهار تا هشت ماهگی
۴۶	۲-۳-۳- هشت ماهگی تا یک سالگی
۴۷	۲-۴- تفاوت بازی و کاوش در خردسالان
۴۸	۲-۵- ویژگیهای بازی با اشیا در دومین سال زندگی
۴۹	۲-۶- ویژگیهای سال های پیش از دبستان (دو تا پنج سال)
۴۹	۲-۶-۱- دو سالگی
۵۰	۲-۶-۲- سه سالگی
۵۲	۲-۶-۴- پنج سالگی
۵۳	۲-۷- خلاصه فصل دوم
۵۴	۲-۸- سؤالات فصل دوم

۵۵	فصل سوم: انواع بازی‌ها
۵۵	اهداف
۵۷	۳-۱- مقدمه
۵۷	۳-۲- انواع بازی‌ها از نظر سن و مرحله رشد
۵۷	۳-۲-۱- بازی‌های حسی - حرکتی
۵۸	۳-۲-۲- بازی‌های نمادین، نمایشی
۵۹	۳-۲-۲-۱- بازی‌های نمایشی
۵۹	۳-۲-۲-۲- فایده‌های بازی نمایشی
۶۰	۳-۲-۱-۳- تفاوت بازی‌های تخیلی با بازی‌های نمادین
۶۰	۳-۲-۲- بازی‌های باقاعده
۶۱	۳-۳- انواع بازی‌ها از نظر نوع فعالیت
۶۱	۳-۳-۱- بازی - رتی - آشافی
۶۱	۳-۳-۲- بازی فعال
۶۲	۳-۳-۳- بازی تقلیدی
۶۲	۳-۳-۴- بازی سازنده
۶۲	۳-۳-۵- بازی قانونمند
۶۲	۳-۴- انواع بازی‌ها از نظر سطوح اجتماعی
۶۳	۳-۴-۱- بازی انفرادی
۶۳	۳-۴-۲- بازی موازی
۶۳	۳-۴-۳- بازی شرکت‌پذیری
۶۳	۳-۴-۴- بازی مشارکتی
۶۴	۳-۵- اهمیت بازی با دیگران در کودکان
۶۴	۳-۵-۱- تأثیر بازی کودک با والدین
۶۵	۳-۵-۲- تفاوت‌های پدر و مادر در بازی با کودکان
۶۶	۳-۵-۳- خواهران و برادران به عنوان همبازی
۶۶	۳-۵-۴- اهمیت بازی با همسالان
۶۸	۳-۶- انواع بازی‌ها با ابزار و بدون ابزار
۶۸	۳-۷- بازی با اشیا
۶۸	۳-۸- انواع اسباب بازی‌ها
۶۸	۳-۸-۱- اسباب بازی‌های سازمان یافته

۶۹	۱-۸-۳- اسباب بازی‌های ویژه خردسالان.....
۶۹	۱-۸-۳- اسباب بازی‌هایی برای جلب توجه.....
۷۰	۱-۸-۳- اسباب بازی‌هایی برای ایجاد تحرک در کودک.....
۷۰	۱-۸-۳- اسباب بازی‌هایی برای تقویت مهارت‌های دستی و هماهنگی چشم و دست.....
۷۱	۱-۸-۳- اسباب بازی‌هایی برای تقویت قوه تمیز و تشخیص.....
۷۱	۱-۸-۳- اسباب بازی‌هایی برای تقویت قدرت تکلم و زبان کودک.....
۷۱	۲-۸-۳- اسباب بازی‌های سازمان نیافته (نامحدود).....
۷۲	۹-۲- بازی‌های خلاق و وسایل لازم.....
۷۲	۱۰-۲- ویژگیهای اسباب بازی‌های مناسب برای کودکان.....
۷۴	۱۱-۳- دلایل شکستن اسباب بازی توسط کودکان.....
۷۵	۱۲-۳- برخورد والدین با کودک هنگام شکستن اسباب بازی.....
۷۵	۱۳-۳- بازی‌های رایانه‌ای.....
۷۷	۱-۱۳-۳- مشاغل خلاق.....
۷۷	۲-۱۳-۳- آیا بازی‌های رایانه‌ای فقط تأثیر زیان بار دارند؟.....
۷۸	۳-۱۳-۳- عوامل مؤثر بر بازی کودکان به رایانه.....
۷۹	۴-۱۳-۳- آسیب‌های جسمانی.....
۷۹	۵-۱۳-۳- آسیب‌های روانی-تربیتی.....
۸۰	۶-۱۳-۳- مواردی از مزایای بازی‌های رایانه‌ای.....
۸۱	۱۴-۳- روش‌های پایان دادن به بازی کودکان.....
۸۳	۱۵-۳- خلاصه فصل سوم.....
۸۵	۱۶-۳- سؤالات فصل سوم.....
۸۷	فصل چهارم: نمونه‌هایی از انواع بازی‌ها
۸۷	اهداف.....
۸۹	۱-۴- مقدمه.....
۸۹	۲-۴- نکاتی که مربیان و والدین در بازی کودکان باید توجه کنند.....
۹۰	۳-۴- نمونه‌هایی از اسباب بازی‌های سازمان یافته (محدود).....
۹۰	۱-۴-۳- پازل‌ها.....
۹۰	۱-۴-۳- پازل جورکردنی.....
۹۱	۲-۴-۳- پازل جاگذاردنی.....
۹۳	۳-۴-۳- پازل مکعبی.....

- ۹۲..... ۴-۳-۴- اهداف و فواید بازی با پازل
- ۹۳..... ۴-۴- لوتوها
- ۹۵..... ۴-۴-۱- اهداف و فواید لوتوها
- ۹۵..... ۴-۵- دومینو
- ۹۵..... ۴-۵-۱- دومینوی شکل
- ۹۶..... ۴-۵-۲- دومینوی نقطه
- ۹۶..... ۴-۵-۳- نحوه بازی با دومینو
- ۹۷..... ۴-۵-۴- اهداف و فواید دومینوها
- ۹۷..... ۴-۶- نمونه‌هایی از بازی‌های تن آرامی برای کودکان
- ۹۷..... ۴-۶-۱- آموزش آرامش به کودکان از طریق فعالیت‌های بدنی (مناسب برای سنین شش و هفت سال)
- ۹۷..... ۴-۶-۱-۱- یادگیری تنفس
- ۹۸..... ۴-۶-۱-۲- یادگیری خوابیدن
- ۹۸..... ۴-۶-۱-۳- غلب بر خشم (ضربه مشت)
- ۹۹..... ۴-۷- ترکاندن بادکنک‌های خشم
- ۱۰۰..... ۴-۸- پاره پاره کردن کاغذ
- ۱۰۱..... ۴-۹- چهارگوشه بازی
- ۱۰۱..... ۴-۱۰- گنجشک روی درخت
- ۱۰۱..... ۴-۱۱- زنبور و پروانه
- ۱۰۲..... ۴-۱۲- بشین، پاشو، دست بزن، بخند
- ۱۰۲..... ۴-۱۳- میوه‌ها
- ۱۰۳..... ۴-۱۴- صدا را جستجو کن
- ۱۰۳..... ۴-۱۵- روبش دانه
- ۱۰۳..... ۴-۱۶- قدم‌های حیوانات
- ۱۰۴..... ۴-۱۷- رنگ
- ۱۰۴..... ۴-۱۸- بازیهای با وسیله
- ۱۰۴..... ۴-۱۸-۱- توپ و واژه
- ۱۰۴..... ۴-۱۸-۲- دالان
- ۱۰۵..... ۴-۱۸-۳- نشانه‌گیری با توپ
- ۱۰۵..... ۴-۱۸-۴- بازی برای تقویت حرکات تعادلی
- ۱۰۶..... ۴-۱۸-۵- پریدن از روی طناب

۱۰۶	۴-۱۹- بالا بلندی
۱۰۶	۴-۲۰- بازی «بین من چه کار می‌کنم؟»
۱۰۷	۴-۲۱- «کنترل از راه دور»
۱۰۸	۴-۲۲- «آنچه که من به آن افتخار می‌کنم»
۱۰۸	۴-۲۳- بازی «هماهنگ کردن جفتها»
۱۰۹	۴-۲۴- داستان سازی
۱۰۹	۴-۲۵- «کوچه بن بست»
۱۱۰	۴-۲۶- لگد زدن به توپ
۱۱۰	۴-۲۷- هر کی گفتم توپ را بگیرد
۱۱۰	۴-۲۸- بازی تعادلی
۱۱۱	۴-۲۹- بوخت
۱۱۱	۴-۳۰- دیوه بی درخت
۱۱۲	۴-۳۱- بازی نه
۱۱۲	۴-۳۲- نمونه‌هایی از بازی های بدون
۱۱۵	فهرست منابع
۱۱۷	ضمائم

مقدمه مولف

بازی جزئی از وجود کودکان است در واقع رفتار آنها بازی محسوب می شود. آنها از طریق بازی، فعالیت می کنند، تجربه کسب می کنند و نیازهای مختلف خود را برآورده می سازند. بازی های مختلف امکانات و شرایط متعددی را فراهم می سازند که موجب رشد کودکان می گردد. از اینرو توجه به آن به خصوص در سنین پیش از دبستان اهمیت زیادی دارد.

زیرا که سنین پیش از دبستان، سن حساس یادگیری به شمار می رود و علاوه بر آن رشد و توسعه در زمینه ها، گوناگون از قبیل رشد جسمی، شناختی، اجتماعی در این مقطع پایه ریزی می شود که به نظر می رسد تمام توجه و برنامه ریزی مناسب در این سن، موجب از دست دادن فرصت های یادگیری می گردد.

علاوه بر این ها، بازی به عنوان یک روش آموزشی مناسب در این مقطع به کار می رود. زیرا که آموزش در این سن به شیوه ای غیر مستقیم با توجه به علاقه ی کودکان انجام می گیرد. با استفاده از بازی های مختلف می توان فضای نشاط و شادی را برای کودکان فراهم ساخت تا یادگیری مفاهیم مختلف با فعالیت های لذت بخش همراه گردد.

لذا استفاده از بازی ها و اسباب بازی های مناسب در مهد کودکان و مقطع پیش دبستانی اهمیت زیادی دارد. از اینرو شناخت بازی های مختلف و کاربرد اسباب بازی های متنوع، علاوه بر ایجاد محیطی مناسب و دلپذیر برای کودکان زمینه های مختلف یادگیری را در آنها نیز فراهم می سازد.

امروزه در مقاطع پیش از دبستان، از طریق برنامه ریزی های مناسب و طراحی بازی های گوناگون موجبات رشد همه جانبه کودکان در نظر گرفته می شود. در این کتاب سه دسته انواع بازی ها و تأثیرات آنها در زمینه های مختلف و مناسب با سن کودکان معرفی شود تا مربیان با آگاهی بیشتری از آنها در امر آموزش استفاده کنند.

مریم میرزایی